

Motion till riksdagen 2025/26:3990

av **Ida Karkiainen m.fl. (S)**

med anledning av regeringens proposition 2025/26:175 Skärpta krav för svenskt medborgarskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp utmönstringen av anmälningsförfarandet och säkerställa att dessa förändringar sker enligt Barnkonventionens princip om barnets bästa och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid beräkning av försörjningskrav ska även arbetslöshetsersättning, ersättning som lämnas vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program, som aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning samt stöd vid nyföretagande beaktas vid beräkningen av årsinkomsten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 18 år ska utgöra gräns för kunskapskraven och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap med den ändringen att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha den lydelse som framgår av motionen.

Motivering

I propositionen görs bedömningen att det svenska medborgarskapet, som det yttersta beviset för att man fullt ut ingår i den svenska samhällsgemenskapen, behöver värnas och respekteras bättre. Vi delar bedömningen att det svenska medborgarskapet behöver uppvärderas och stärkas. Det innebär i sin tur att vissa krav för att kunna bli svensk medborgare behöver skärpas och tillfogas. För oss är utgångspunkten att den som har flyttat till Sverige och är stadigvarande bosatt i vårt land också ska vilja bli svensk medborgare och fullt ut ingå i den svenska samhällsgemenskapen samt därmed dela skyldigheter och rättigheter som ingår i att vara svensk medborgare. Som svensk medborgare och varaktigt bosatt i Sverige är det rimligt att man kan förstå och göra sig förstådd på en grundläggande nivå svenska och ha grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Det är också rimligt att man har en egen försörjning och har ett hederligt levnadssätt. Om man tidigare har begått brott bör det dröja längre tid för att kunna bli svensk medborgare. De nordiska länderna har på senare år infört nya krav och skärpt tidigare krav för att kunna bli medborgare. Mot den bakgrunden är det rimligt att även de svenska reglerna skärps och harmoniseras med lagstiftningen i de övriga nordiska länderna.

Utmönstring av anmälningsförfarandet

I propositionen föreslås att anmälningsförfarandet ska utmönstras så långt som möjligt. Vi delar den bedömningen då anmälningsförfarandet har ändrat karaktär sedan det infördes i mitten av 1900-talet. I dag är det en mer komplex prövning som behövs och som mer liknar de krav som ställs vid naturalisation. Det är därför rimligt att naturalisationsförfarandet bör vara det huvudsakliga förfarandet för att förvärva svenskt medborgarskap. Migrationsverket menar också att en mer renodlad prövning i det kvarvarande anmälningsförfarandet också kan öka effektiviteten i handläggningen. Men mot bakgrund av de synpunkter som bland annat förs fram av Barnombudsmannen, bör dessa förändringar följas upp mer noggrant så att man verkligen säkerställer att de föreslagna förändringarna också är förenliga med principen om barnets bästa, enligt Barnkonventionen. Detta bör tillkännages regeringen.

Vi står också bakom införandet av barns rätt att självständigt förvärva svenskt medborgarskap och som en konsekvens att barn inte längre ska omfattas av föräldrars förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan.

Kravet på att hemvisttiden förlängs

Sedan hemvisttiden senast sågs över har inte minst det försämrade säkerhetsläget och komplexiteten i arbetet med att upptäcka potentiella säkerhetshot förändrat behovet av en skarpare lagstiftning och längre hemvisttid. Av betydelse har också att flera av de nordiska länderna och många medlemsstater i EU kräver längre hemvist i landet för att förvärva medborgarskap, jämfört med dagens svenska krav. Vi menar därför att det är en rimlig åtgärd att förlänga hemvisttiden som huvudregel från fem till åtta år. Vi står också bakom övriga förslag till förlängningar av hemvisttiden som föreslås i propositionen rörande exempelvis flyktingar, statslösa och unga vuxna under 21 år.

Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap

Vi delar propositionens förslag om att det är motiverat att införa någon form av krav på självförsörjning vid ansökan om svenskt medborgarskap. Vi noterar att det redan i dag som huvudregel förutsätter att den som fyllt 18 år och ansöker om permanent uppehållstillstånd ska kunna försörja sig själv. Flera remissinstanser för dock fram att regeringens förslag på försörjningskrav riskerar att slå hårt mot personer som har svårt att etablera sig på den öppna arbetsmarknaden, exempelvis kvinnor. I likhet med Jämställdhetsmyndigheten anser vi att det behövs konkreta, ändamålsenliga och riktade insatser mot utrikes födda kvinnor och att man behöver ta hänsyn till mäns och kvinnors olika förutsättningar samt att det råder en bristande jämställdhet i utanförskapsområden och att det därför krävs aktiva åtgärder för att möjliggöra för kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden.

I likhet med utredningen och synpunkterna från flera remissinstanser anser vi att försörjningskravet inte bör vara för högt ställt. Det finns en risk att alltför höga försörjningskrav kan innebära ökad risk för missbruk av subventionerade anställningar. Propositionens förslag om krav på tre inkomstbasbelopp per år kan anses rimlig. Däremot delar vi Arbetsförmedlingens synpunkter om att även arbetslöshetsersättning ska beaktas vid beräkning av årsinkomsten. Vi anser även att ersättning som lämnas vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program, som aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ska få beaktas vid beräkningen av årsinkomsten. På motsvarande sätt bör även stöd för nyföretagande också ska få beaktas vid beräkningen av årsinkomsten. Detta bör tillkännages för regeringen.

Krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället

Vi delar propositionens förslag om att det bör införas ett krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för att kunna förvärva svenskt medborgarskap.

När det gäller åldersgränsen är vi tveksamma till förslaget om att 16 år en bra gräns för kunskapskraven. I likhet med inkomstkraven menar vi att det är mer rimligt att myndighetsåldern 18 år utgör gränsen för kunskapskraven. Detta bör tillkännages för regeringen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I likhet med synpunkterna från Lagrådet ställer vi oss frågande till propositionens avfärdande av behovet av övergångsbestämmelser. I propositionen saknas en närmare analys av hur säkerhetsintresset och det allmänna intresset av att regleringen omedelbart får genomslag förhåller sig till tyngden av de skäl som talar för att inneliggande ärenden och överklagade beslut ska avgöras i enlighet med nuvarande reglering. Behovet av övergångsbestämmelser rör sig i detta fall i huvudsak om samhällets intresse av att inte myndigheters och domstolars möjlighet att behandla lika fall lika undergrävs av de långa handläggningstiderna i medborgarskapsärenden. Men det rör sig också om ett rimligt hänsynstagande till den enskildes tilltro till rättsordningens robusthet och till sökandens berättigade förväntan att den reglering som låg till grund för ansökan eller för att överklaga ett beslut inte undergrävs genom att regleringen under handläggningstiden avsevärt förändras till nackdel för denne.

När det gäller säkerhetsintresset som ett motiv för det skärpta hemvistkravet, ett intresse som vid remissförfarandet har framförts av Säkerhetspolisen, noterar vi att regeringen i januari 2025 gett Migrationsverket i uppdrag att i samråd med Säkerhetspolisen och Polismyndigheten vidta ytterligare och kraftfulla åtgärder för att så långt som möjligt motverka att personer som utgör en säkerhetsrisk eller lever under falsk identitet beviljas medborgarskap. För oss är säkerhetsintresset i den här typen av ärenden viktiga och kan inte avfärdas. De utmaningar som finns för närvarande är inte regelverket utan handlar mer om otillräckliga resurser för de berörda myndigheterna, Migrationsverket och Säkerhetspolisen. Vi förutsätter att säkerhet fortsatt är prioriterat i handläggningen av medborgarskapsärenden.

Till detta kan även anföras att kravet på kompletterande utredning i pågående ärenden som avsaknaden av övergångsbestämmelser skulle medföra, kan förväntas komma att belasta Migrationsverkets redan alltför långa handläggningstider. I februari 2026 fanns det hos Migrationsverket drygt 100 000 öppna medborgarskapsärenden.

Även andra myndigheter kan komma att belastas med uppgiftslämnande av olika slag med anledning av de ändrade förutsättningarna för ett bifall. I de fall migrationsdomstolarna återförvisar överklagade beslut till verket med hänvisning till instansordningsprincipen uppkommer ytterligare ärenden som Migrationsverket ska hantera.

Sammanfattningsvis anser Lagrådet att det är olämpligt att införa den föreslagna regleringen utan övergångsbestämmelser och avråder från en sådan ordning. Vi menar att regeringen inte kan bortse från denna kraftiga kritik och de stora risker som finns för ytterligare förlängda handläggningstider. Förtroendet för Migrationsverkets myndighetsutövning riskerar ta ytterligare allvarlig skada om man inte tar hänsyn till behovet av övergångsbestämmelser. Vi anser således att det är angeläget att införa övergångsbestämmelser i enlighet med de förslag som lämnas i betänkandet *SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap*. Det innebär att riksdagen bör anta punkt 2, 3 och 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna och att punkterna bör formuleras enligt följande:

2. Äldre föreskrifter gäller för ärenden enligt 7, 9 och 11 §§ som har inletts före ikraftträdandet.
3. Äldre föreskrifter gäller för ärenden enligt punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap som har inletts före ikraftträdandet.
4. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Ida Karkiainen (S)

Ola Möller (S)

Åsa Eriksson (S)

Arber Gashi (S)

Sanne Lennström (S)

Jessica Rodén (S)